

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Сучасні
підходи до викладання мови та літератури в закладах загальної
середньої освіти»

Розробник(и): ФОП Коценко Надія Олександрівна ЄДРПОУ 1996309969

Рецензент(и): Фізична особа підприємець Н.О. Коценко

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Актуальність програми зумовлена необхідністю оновлення методики викладання мови та літератури відповідно до компетентнісного підходу, розвитку читацької, мовленнєвої та культурної компетентностей учнів, формування критичного мислення й умінь працювати з текстами різних жанрів.

Цільова група: Педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, зокрема вчителі української мови та літератури, зарубіжної літератури, керівники мовно-літературних гуртків.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Підвищення професійної компетентності педагогічних працівників шляхом удосконалення методики викладання мови та літератури.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Ознайомлення з сучасними методиками навчання мови та літератури
- Розвиток навичок роботи з художніми й публіцистичними текстами
- Використання цифрових та інтерактивних інструментів
- Формування читацької та мовленнєвої компетентностей

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- професійна педагогічна

- предметно-методична
- мовленнєва
- культурологічна
- цифрова

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Педагогічні працівники зможуть ефективно планувати й проводити уроки мови та літератури, застосовувати сучасні методи аналізу тексту, розвивати мовленнєві та читацькі навички учнів.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації - Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації - Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Психологія ефективного онлайн навчання.	1	1-29	2-30
2	Педагогічні інструменти розробки завдань у TELEGRAM.	1	1-29	2-30
3	Навчання за допомогою Classtime	1	1-29	2-30
4	Storytelling в освіті. Як зацікавити учнів та створити захоплюючий урок.	1	1-29	2-30
5	Перевернуті уроки. Нестандартні методики навчання.	1	1-29	2-30
6	Інтерактивна співпраця з учнями з використанням електронної дошки	1	1-29	2-30
7	Хмарні технології в освіті	1	1-29	2-30
8	Microsoft інструменти для навчання - Office 365, Teams, Sway, FlipGrid	1	1-29	2-30
9	Створення тестів у LMS Moodle	1	1-29	2-30
10	Сервіс Classtime. Створення інтерактивних тестів.	1	1-29	2-30
11	Нестандартний формат проведення уроку. Створення віртуальної квест кімнати.	1	1-29	2-30
12	Інструменти для змішаного навчання. Творча лабораторія вчителя	1	1-29	2-30
13	Інструменти Microsoft на уроці. Flip Grid.	1	1-29	2-30
14	Практика створення інтерактивних вправ. LearningApps.	1	1-29	2-30
15	Поглиблення інтересу до навчання. Навички 4К та метод СОУП	1	1-29	2-30
16	Креативна мотивація учнів до навчання з елементами STEAM-освіти .	1	1-29	2-30
17	Взаємодія з учнями за допомогою цифрових технологій Google. Онлайн-дошки.	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
18	Інтегрована мова - потреби на 2025-2026 роки. Компетентнісний підхід.	1	1-29	2-30
19	Інтерактив на уроках. Створення тестів та інтерактивних карток у сервісі Quizlet	1	1-29	2-30
20	Інструменти для візуалізації сучасного уроку	1	1-29	2-30
21	Формування комунікативної компетентності на уроках української мови	1	1-29	2-30
22	Формувальне оцінювання на уроках літератури в НУШ	1	1-29	2-30
23	Зручні та інтерактивні сервіси для уроків офлайн та онлайн.	1	1-29	2-30
24	«Перевернуте навчання». Шляхи заохочення та зацікавлення учнів.	1	1-29	2-30
25	Мотивування учнів до вивчення української мови, як ефективний підхід до роботи у 5 класах НУШ.	1	1-29	2-30
26	Застосування теорії на практиці. Продуктивний учитель української літератури у 5 класах НУШ.	1	1-29	2-30
27	Інструменти цікавого та захоплюючого уроку. Онлайн сервіси та інтерактивні вправи.	1	1-29	2-30
28	Візуалізація навчального матеріалу. Практичні поради для дистанційного навчання.	1	1-29	2-30
29	Педагогічні методи підвищення мотивації школярів під час дистанційного навчання	1	1-29	2-30
30	Ефективна взаємодія з учнями під час онлайн-навчання	1	1-29	2-30
31	Практика захоплюючого уроку. Ігри та вправи для розвитку в учнів Soft Skills	1	1-29	2-30
32	Режими візуальної сприйнятливості: онлайн та офлайн	1	1-29	2-30
33	Залучаємо учнів як ніколи раніше: лайфхаки для цікавого уроку.	1	1-29	2-30
34	Open AI. Методика застосування штучного інтелекту в освітньому процесі.	1	1-29	2-30
35	Розвиток усного й писемного мовлення учнів з особливими освітніми потребами на уроках української мови і літератури	1	1-29	2-30
36	Використання музики, мистецтва та літератури для розвитку креативності учнів.	1	1-29	2-30
37	Уроки патріотичного виховання учнів: національна символіка на уроках української мови та літератури НУШ 6 клас	1	1-29	2-30
38	Формування культурної компетентності учнів на уроках української літератури 5-6 класів: вимоги програми й можливості вчителя	1	1-29	2-30
39	Українська мова та література. НУШ 6 клас. Підвищення кваліфікації.	1	1-29	2-30
40	Формування національної ідентичності на уроках мови та літератури. Культурна різноманітність та мультикультурність.	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
41	Цікаве викладання української мови та літератури. Нові можливості ZOOM.	1	1-29	2-30
42	Формування комунікативної компетентності школярів на уроках української мови	1	1-29	2-30
43	Формування цифрової компетентності учнів на уроках словесності: практичні аспекти	1	1-29	2-30
44	Мотивація підлітків НУШ до читання: сучасні підходи та стратегії	1	1-29	2-30
45	Українська мова в НУШ 7 класу: використання ігрових методик	1	1-29	2-30
46	Сучасні підходи до розвитку інтересу до читання учнів 7 класів НУШ	1	1-29	2-30
47	Формула успіху в епоху змін: розвиток емоційного інтелекту на уроках словесності	1	1-29	2-30
48	Фасилітаторство на уроках мовно-літературної освітньої галузі як шлях формування м'яких навичок в учнівства.	1	1-29	2-30
49	Інтеграція критичного мислення через читання: як навчати аналізу текстів	1	1-29	2-30
50	Розвиток гнучкості мислення через читання: використання літератури для розвитку креативності	1	1-29	2-30
51	Як перетворити урок української мови на предмет, якого учні чекають?	1	1-29	2-30
52	Урок як подія: методи та інструменти емоційного контакту з учнями.	1	1-29	2-30
53	Ігрові технології для формування мовної та мовленнєвої компетентностей шестикласників	1	1-29	2-30
54	Від підручника до TikTok: сучасні форми вивчення української літератури у 6 класі НУШ із застосуванням інструментів ШІ.	1	1-29	2-30
55	Штучний інтелект на уроках літератури у 6 класах НУШ: сучасні технології для натхнення учнів	1	1-29	2-30
56	Ігрові методи для розвитку мовлення та комунікативних навичок учнів у 6 класах НУШ	1	1-29	2-30
57	Українська мова та література 2.0: технології, що запалюють мислення	1	1-29	2-30
58	Сучасний підхід до слова: інтегруємо науку, мистецтво та рефлексію у мовно-літературній освіті.	1	1-29	2-30
59	Клас як діалог: інтегрований урок для розвитку мовленнєвої культури й мислення.	1	1-29	2-30
60	Урок української мови в 9 класі НУШ: інструменти, практики, результати	1	1-29	2-30
61	Уроки, які запам'ятають: як поєднати мову, мислення і творчість у 9 класах НУШ	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Психологія ефективного онлайн навчання.

Ключові питання теми: В епоху дистанційної освіти велику увагу приділяють психологічному комфорту учасникам освітнього процесу. Підлітковий вік має безліч особливостей при правильному їх використанні можна досягти успіху в формуванні знань, умінь та навичок. Навчальний курс створено таким чином що дає можливість легко оперувати отриманими знаннями та практично їх використовувати

Тема 2. Педагогічні інструменти розробки завдань у TELEGRAM.

Ключові питання теми: Мессенджер Telegram все частіше стає використовуватися у якості додаткового педагогічного інструменту для викладання у закладах середньої та вищої освіти. Процесу впровадження додатку Telegram у організацію та управління навчальною діяльністю студентів закладів вищої освіти сприяють останні виклики пов'язані з пандемією, які переформатовали традиційну навчальну модель, роблячи її більш гнучкою, мобільною та студент-орієнтованою. Теоретичним підґрунтям для застосування даного інструменту слугує концепція B.Y.O.D Bring Your Own Device - з англ. «Застосуй власний електронний пристрій». Завдяки впровадженню концепції у викладання, знижується залежність викладача від навчального закладу у сенсі забезпечення викладача технологіями та ІТ підтримкою. Окрім зазначеного, використання власних електронних пристроїв таких як: мобільний телефон, планшет чи ноутбук, у освітніх цілях відповідає як стилю життя та спілкування молодого покоління, так і їх уподобанням, що також підвищує їх ефективність як педагогічного інструменту. Тренінг допоможе слухачам подолати психологічні бар'єри, які пов'язані із використанням електронних дивайсів й привнести інтерактивність та соціальність комунікації у їх педагогічну діяльність, що зробить навчальний процес цікавішим, більш насиченим, й різноманітнішим.

Тема 3. Навчання за допомогою Classtime

Ключові питання теми: Сучасна школа потребує сучасних інструментів. Не володіти ними - втрата робочого місця

Тема 4. Storytelling в освіті. Як зацікавити учнів та створити захоплюючий урок.

Ключові питання теми: Розповісти про сторітелінг як формат навчання у школі, про його практичну користь, таку як, легке засвоєння матеріалу, розвиток уяви, подолання страху публічного виступу, налагодження стосунків з іншими учнями, самопізнання. Також сторітелінг допомагає утримувати увагу під час викладання складної теми та запам'ятовувати важливі факти чи дати. А використання учнями різних форм сторітелінгу добре тренує їх комунікативні навички.

Тема 5. Перевернуті уроки. Нестандартні методики навчання.

Ключові питання теми: Сучасна школа відчуває потребу в отриманні практичних знань та умінь, потребу в зацікавленості дитини навчальним процесом. «Перевернуте навчання» повністю відповідає вимогам часу та психології сучасного школяра, тому використання цього методу на уроках сучасно та своєчасно.

Тема 6. Інтерактивна співпраця з учнями з використанням електронної дошки

Ключові питання теми: У зв'язку із пандемією все більше сфер життя переходить в режим онлайн. Освіта не є виключенням. Педагогам необхідно оперативно реагувати на сучасні виклики освіти, освоюючи методики та інструменти дистанційного навчання. Як зробити навчальний процес онлайн ефективним, якщо ваш предмет не усний, де достатньо спілкування з учнями через мікрофон та наочності на екрані для візуалізації сприйняття матеріалу, а письмовий, - де потрібно розв'язувати задачі гуртом, складати логічні ланцюги, схеми, таблиці, робити креслення, малюнки, самостійно в них щось добудовувати,

перетворювати, змінювати? В такому випадку на допомогу придуть інструменти Зуму. Розглянемо ці інструменти, з'ясуємо, як вони працюють, одразу на практиці спробуємо їх застосувати.

Тема 7. Хмарні технології в освіті

Ключові питання теми: Сучасні тенденції в освітньому процесі спрямовані в бік цифровізації. Хмарні технології розвиваються швидкими темпами, охоплюють різні сфери людської діяльності, зокрема в освіті відкривають нові можливості з організації навчального процесу з урахуванням вимог часу.

Тема 8. Microsoft інструменти для навчання - Office 365, Teams, Sway, FlipGrid

Ключові питання теми: Під час пандемії сучасна освіта зіткнулася із проблемою організації дистанційного навчання. Проблемою освітян був вибір платформи та додатків, сервісів для організації зворотнього зв'язку.

Тема 9. Створення тестів у LMS Moodle

Ключові питання теми: Базові можливості LMS Moodle для тестування. Робота з категоріями. Створення питань різного типу. Налаштування тестування

Тема 10. Сервіс Classtime. Створення інтерактивних тестів.

Ключові питання теми: Існує багато сервісів, за допомогою яких можна створювати інтерактивні тести, але Classtime є найефективнішим. За допомогою цієї платформи можна створювати тематичні тести та використовувати їх на будь-якому уроці, а особливо на уроках іноземної мови

Тема 11. Нестандартний формат проведення уроку. Створення віртуальної квест кімнати.

Ключові питання теми: Сучасне покоління Z потребує нових форм та методів навчання, а кризовий перехід на дистанційне навчання вимагає від вчителів залучення сучасних цифрових інструментів. Сервіс для створення віртуальних квест кімнат може допомогти вчителю в цікавій формі активізувати навчальну діяльність учнів.

Тема 12. Інструменти для змішаного навчання. Творча лабораторія вчителя

Ключові питання теми: Мотивація чи заохочення? Використання інструментів з інтерактивом відкриває безліч переваг, у тому числі дозволяє дитині взяти активну участь у своєму навчанні. Можливість маніпулювати інформацією дозволяє легше засвоїти її. Тут з'являється рідкісна для традиційної освіти логіка навчання на власних помилках. Робити помилки простіше, програти вчитись рухатись до перемоги. Такі інструменти дозволяють складати цікаві завдання, створювати неочікувані виклики для учнів, які дозволяють їм досягати успіху.

Тема 13. Інструменти Microsoft на уроці. Flip Grid.

Ключові питання теми: Під час пандемії сучасна освіта зіткнулася із проблемою організації дистанційного, а у сьогоднішніх реаліях із змішаним навчанням. Проблемою освітян був також вибір платформи і додатків для організації зворотнього зв'язку.

Тема 14. Практика створення інтерактивних вправ. LearningApps.

Ключові питання теми: LearningApps.org - онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Їх можна використовувати в роботі з інтерактивною дошкою, або як індивідуальні вправи для учнів.

Тема 15. Поглиблення інтересу до навчання. Навички 4К та метод СОУП

Ключові питання теми: дана методика дозволяє ефективно розвивати навички 4К: комунікацію, колаборацію, критичне мислення і креативність шляхом організації пошукової групової роботи

Тема 16. Креативна мотивація учнів до навчання з елементами STEAM-освіти .

Ключові питання теми: Навчання - це не просто передача знань від учителя до учнів, це спосіб розширення свідомості та зміни реальності. Проте в цьому процесі існує безліч 'підводних каменів'... Пандемія COVID-19 навчила швидко реагувати на вимоги часу та без особливих зусиль 'привчила' нас до формату онлайн взаємодії учня з вчителем. Однак, така зміна формату традиційного освітнього процесу призвела до низки негативних змін в системі освіти. Згідно нещодавніх досліджень, в період 2020-2021 н.р. динаміка мотивації учнів до отримання нових знань стрімко знизилась та стала перешкодою до впровадження низки інновацій в освітню галузь. Постає питання - що робити вчителю, коли його не хочуть чути? Скажімо, в США рішенням подібної проблеми став метод впровадження 'години геніальності' для учнів як початкової, так і середньої школи. Згідно з цим методом, діти отримують волю своїм креативним бажанням, а викладачі - ріст зацікавленості учнів в їх предметі : Отже, в лекції ми поговоримо про нові методи взаємодії з дітьми, які 'пережили онлайн' та дамо відповідь на нагальне питання 'Як привчити дітей знову любити школу?'

Тема 17. Взаємодія з учнями за допомогою цифрових технологій Google. Онлайн-дошки.

Ключові питання теми: Віртуальні онлайн-дошки стають у нагоді педагогам, коли потрібно об'єднати в одному місці різноманітні медіа-об'єкти та спільно використовувати їх. В цифровому просторі сьогодні доступно багато онлайн-дошок. Як вчителю не розгубитися, обрати саме ту дошку, що допоможе йому вирішити освітні задачі та досягнути визначених результатів навчання, які кроки потрібно зробити, щоб організувати дистанційне навчання або роботу над проектом буде розглянуто під час тренінгу

Тема 18. Інтегрована мова - потреби на 2025-2026 роки. Компетентнісний підхід.

Ключові питання теми: Сучасна школа відчуває потребу в новому підході до вивчення української мови та літератури. Потрібно реалізувати важливе завдання - на основі літературних творів розвинути в учня життєві вміння висловлювати свою думку українською мовою і аргументувати її усно чи письмово. Успіх у читанні більше не можна розглядати лише як просте вміння читати й розуміти текст. Попри важливість уміння розуміти зміст тексту, украй цінним критерієм успіху залишається те, наскільки читач вміє опрацьовувати, зокрема аналізувати, синтезувати, інтегрувати й тлумачити актуальну інформацію.

Тема 19. Інтерактив на уроках. Створення тестів та інтерактивних карток у сервісі Quizlet

Ключові питання теми: Існує безліч технік, які допомагають запам'ятовувати нову лексику, але спосіб вивчення нового матеріалу за допомогою карток є найефективнішим. За допомогою сервісу Quizlet можна створювати тематичні картки та використовувати їх на будь-якому уроці

Тема 20. Інструменти для візуалізації сучасного уроку

Ключові питання теми: 1. Алгоритм роботи в сервісі Canva 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? На прикладі

історії або громадянської освіти

Тема 21. Формування комунікативної компетентності на уроках української мови

Ключові питання теми: у програмі окреслено ключові ознаки й норми нетикету мережевого етикету та умови безпечного поводження інтернет-користувача, зокрема освітянина; розкрито сутність методів, що сприяють формуванню медіаграмотності педагога

Тема 22. Формувальне оцінювання на уроках літератури в НУШ

Ключові питання теми: Сучасні педагоги відчують потребу в отриманні знань із формувального оцінювання, яке буде обов'язковим у НУШ, завдяки яким би можна було формувати траєкторію руху здобувачів освіти. Тож навчальний вебінар сприятиме усвідомленню педагогами значимості формувального оцінювання у системі освіти НУШ, зокрема на уроках мовно-літературної галузі і не тільки.

Тема 23. Зручні та інтерактивні сервіси для уроків офлайн та онлайн.

Ключові питання теми: Усі ми вже звикли до гнучкого режиму роботи: то дистанційний формат, то змішаний. Під час тренінгу поговоримо про конкретні сервіси Quizlet, Kahoot, LearningApps та варіанти їх використання на дистанційці і під час змішаного навчання офлайн

Тема 24. «Перевернуте навчання». Шляхи заохочення та зацікавлення учнів.

Ключові питання теми: Сучасна школа відчуває потребу в отриманні практичних знань та умінь, потребу в зацікавленості дитини навчальним процесом. «Перевернуте навчання» повністю відповідає вимогам часу та психології сучасного школяра, тому використання цього методу на уроках сучасно та своєчасно.

Тема 25. Мотивування учнів до вивчення української мови, як ефективний підхід до роботи у 5 класах НУШ.

Ключові питання теми: Молодь вивчає українську мову по-іншому, ніж діти або дорослі. Саме тому, сьогодні ми будемо говорити про викладання сучасної української мови. Дізнаємось більше про те, як ефективно і різноманітно планувати уроки. Які фактори впливають на уроки. Відповіді на ці та інші питання ми охоче представимо Вам на нашому онлайн-семінарі.

Тема 26. Застосування теорії на практиці. Продуктивний учитель української літератури у 5 класах НУШ.

Ключові питання теми: Молодь вивчає іноземну мову по-іншому, ніж діти або дорослі. Саме тому, сьогодні ми будемо говорити про викладання української літератури. Дізнаємось більше про те, як ефективно і різноманітно планувати уроки. Які фактори впливають на уроки. Відповіді на ці та інші питання ми охоче представимо Вам на нашому онлайн-семінарі.

Тема 27. Інструменти цікавого та захоплюючого уроку. Онлайн сервіси та інтерактивні вправи.

Ключові питання теми: в отриманні практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами для створення інтерактивних вправ

Тема 28. Візуалізація навчального матеріалу. Практичні поради для дистанційного навчання.

Ключові питання теми: ознайомлення педагогів із сучасними

ефективними методами і прийомами візуалізації програмного матеріалу, що сприяють зростанню мотивації здобувачів освіти до навчання та опанування різних форм співпраці підвищення в кожній зі сторін рівня компетентностей XXI століттярівня компетентностей XXI століття

Тема 29. Педагогічні методи підвищення мотивації школярів під час дистанційного навчання

Ключові питання теми: - чим характерна мотиваційна сфера школярів різного віку - в чому полягає головна проблема мотивації в дистанційному форматі - технологічний інструментарій сучасного вчителя

Тема 30. Ефективна взаємодія з учнями під час онлайн-навчання

Ключові питання теми: висвітлити онлайн-ресурси для урізноманітнення освітнього процесу під час дистанційного навчання; продемонструвати можливості використання платформи «Всеосвіта» для організації цифрової взаємодії із здобувачами освіти; навчити застосовувати набуті знання на практиці.

Тема 31. Практика захоплюючого уроку. Ігри та вправи для розвитку в учнів Soft Skills

Ключові питання теми: Нова українська школа передбачає формування в учнів наскрізних навичок soft skills засобами різних навчальних предметів. Тому під час виступу на конференції буде проаналізовано, які форми і методи навчання потрібно застосовувати на уроках біології, щоб сприяти розвитку soft skills кожного школяра.

Тема 32. Режими візуальної сприйнятливості: онлайн та офлайн

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 33. Залучаємо учнів як ніколи раніше: лайфхаки для цікавого уроку.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 34. Open AI. Методика застосування штучного інтелекту в освітньому процесі.

Ключові питання теми: Освітняни під час тренінгу розглянуть сервіси для створення освітнього контенту на основі штучного інтелекту. Опанують методикою розробки та застосування даних ресурсів в умовах змішаного та дистанційного навчання. Ознайомляться із особливостями та перевагами різних онлайн-платформ для взаємозв'язку з учнями із елементами штучного інтелекту. Навчатся створювати сайти, монтувати саундтреки, відео, картини на основі нейронних мереж.

Тема 35. Розвиток усного й писемного мовлення учнів з особливими освітніми потребами на уроках української мови і літератури

Ключові питання теми: Особливості розвитку мовлення різних категорій учнів з особливими освітніми потребами, умови ефективної роботи вчителя-словесника в цьому напрямі, оптимальні методи і прийоми для розвитку зв'язного мовлення учнів з ООП на уроках української мови і літератури

Тема 36. Використання музики, мистецтва та літератури для розвитку креативності учнів.

Ключові питання теми: Креативне мислення та дизайн мислення.

Система методів фокальних об'єктів - ротацій - SCAMPER. Покроковий алгоритм застосування системи методів

Тема 37. Уроки патріотичного виховання учнів: національна символіка на уроках української мови та літератури НУШ 6 клас

Ключові питання теми: Формування ціннісного ставлення до предмета вивчення, зокрема національної символіки, передача предметних ідей, ознайомлення вчителів із засобами мовного впливу на особистість учнів переконання, зараження, мотивація до наслідування, навіювання. Розвиток ключових компетентностей, дослідницьких та творчих здібностей учителів, формування духовного світу юної особистості з оперттям на національну символіку. конкретні поради щодо наукових основ викладання літератури. Орієнтування вчителя уміти практично керуватися діючими шкільними програмами та підручниками, новинками літературознавчої, методичної та психолого-педагогічної літератури. Удосконалення методичних навичок учителя уміти планувати матеріал, добирати раціональні форми, методи і прийоми навчання з урахуванням їх обґрунтування, поступово ускладнювати види діяльності учнів, діяти на формування їх особистості.

Тема 38. Формування культурної компетентності учнів на уроках української літератури 5-6 класів: вимоги програми й можливості вчителя

Ключові питання теми: У контексті реалізації вимог державного стандарту 2020 року, модельних шкільних програм постає необхідність активізації культурного матеріалу під час аналізу літературних творів для формування в учнів предметної компетентності, знань, умінь, навичок, широкого світогляду. Заплановано розглянути поняття культурної компетентності, практичні шляхи її формування на уроках української літератури в Новій українській школі

Тема 39. Українська мова та література. НУШ 6 клас. Підвищення кваліфікації.

Ключові питання теми: Формування ціннісного ставлення до предмета вивчення, зокрема національної символіки, передача предметних ідей, ознайомлення вчителів із засобами мовного впливу на особистість учнів переконання, зараження, мотивація до наслідування, навіювання. Розвиток ключових компетентностей, дослідницьких та творчих здібностей учителів, формування духовного світу юної особистості з оперттям на національну символіку. конкретні поради щодо наукових основ викладання літератури. Орієнтування вчителя уміти практично керуватися діючими шкільними програмами та підручниками, новинками літературознавчої, методичної та психолого-педагогічної літератури. Удосконалення методичних навичок учителя уміти планувати матеріал, добирати раціональні форми, методи і прийоми навчання з урахуванням їх обґрунтування, поступово ускладнювати види діяльності учнів, діяти на формування їх особистості.

Тема 40. Формування національної ідентичності на уроках мови та літератури. Культурна різноманітність та мультикультурність.

Ключові питання теми: Зміст програми скерований на досягнення усвідомленого ставлення педагогів та школярів до понять 'націоналіст', 'патріот', на формування культурно-комунікативної компетенції, програма сприяє також підвищенню рівня володіння українською мовою завдяки відтворювальним та творчим видам діяльності, максимально орієнтуючись на особистість учнів, їх реальні потреби, інтереси та мотиви. Окремі види діяльності та прийоми коригують навички володіння мовою, заповнюють лакуни в системі мовних знань та мовного, літературного матеріалу учнів. Форми проведення досить різноманітні: змагальні КВК, олімпіади, культурно-масові вечори, театральні вистави, політико-масові форуми, мітинги, фестивалі, прес-конференції, ЗМІ стенди, дайджести, стіннівки, соціальні мережі, мовні, країнознавчі та

літературні гуртки.

Тема 41. Цікаве викладання української мови та літератури. Нові можливості ZOOM.

Ключові питання теми: Учителі зможуть викоистовувати набуті навички роботи в програмі zoom під час навчання з використанням дистанційних технологій. Ви дізнаєтеся, як можна зацікавити учнів різного віку.

Тема 42. Формування комунікативної компетентності школярів на уроках української мови

Ключові питання теми: Сучасна національна освіта потребує посилення комунікативної спрямованості. Здатність комунікативно доцільно користуватися засобами мови відповідає запитам сучасного суспільства. Добір доцільного дидактично- методичного супроводу уроку сприятиме формуванню комунікативної компетентності здобувачів освіти.

Тема 43. Формування цифрової компетентності учнів на уроках словесності: практичні аспекти

Ключові питання теми: Поняття цифрової компетентності та її складові. 1.Значення формування цифрової компетентності учнів на уроках словесності. 2.Огляд сучасних цифрових інструментів та ресурсів для уроків словесності. 3.Сервіси для створення інтерактивних дошок: Miro, Google Jamboard, Padlet,Linoit

Тема 44. Мотивація підлітків НУШ до читання: сучасні підходи та стратегії

Ключові питання теми: Зміст програми вебінару “Мотивація підлітків НУШ до читання: сучасні підходи та стратегії”: 1. Вступ: • Огляд цілей і структури вебінару. • Важливість мотивації підлітків до читання. 2. Сучасні підходи до мотивації читання: • Новітні методики та стратегії мотивації. • Кращі практики з різних країн. 3. Розвиток читацької культури: • Методи створення сприятливого середовища для читання в школі. • Заохочення учнів до участі в літературних заходах. 4. Інтерактивні та мультимедійні технології: • Використання цифрових інструментів блоги, подкасти, соціальні мережі для стимулювання читання. • Приклади успішних технологічних рішень. 5. Індивідуалізація підходів: • Врахування індивідуальних інтересів учнів. • Підтримка особистих читацьких уподобань. 6. Проектна діяльність: • Проектні методи навчання для залучення учнів до читання. • Приклади успішних літературних проектів. 7. Мотиваційні програми та заходи: • Створення та реалізація мотиваційних програм, конкурсів та акцій. • Методи заохочення учнів. 8. Аналіз літературних інтересів підлітків: • Сучасні літературні уподобання підлітків. • Рекомендації щодо вибору літературних творів для 7 класу. 9. Заключна частина: • Підсумок і висновки. • Відповіді на запитання учасників.

Тема 45. Українська мова в НУШ 7 класу: використання ігрових методик

Ключові питання теми: 1. Початок нового циклу НУШ 2. Ігрові технології на уроках української

Тема 46. Сучасні підходи до розвитку інтересу до читання учнів 7 класів НУШ

Ключові питання теми: Зміст програми вебінару “Мотивація підлітків НУШ до читання: сучасні підходи та стратегії”: 1. Вступ: • Огляд цілей і структури вебінару. • Важливість мотивації підлітків до читання. 2. Сучасні підходи до мотивації читання: • Новітні методики та стратегії мотивації. • Кращі практики з різних країн. 3. Розвиток читацької культури: • Методи створення сприятливого середовища для читання в

школі. • Заохочення учнів до участі в літературних заходах. 4. Інтерактивні та мультимедійні технології: • Використання цифрових інструментів блоги, подкасти, соціальні мережі для стимулювання читання. • Приклади успішних технологічних рішень. 5. Індивідуалізація підходів: • Врахування індивідуальних інтересів учнів. • Підтримка особистих читацьких уподобань. 6. Проектна діяльність: • Проектні методи навчання для залучення учнів до читання. • Приклади успішних літературних проектів. 7. Мотиваційні програми та заходи: • Створення та реалізація мотиваційних програм, конкурсів та акцій. • Методи заохочення учнів. 8. Аналіз літературних інтересів підлітків: • Сучасні літературні уподобання підлітків. • Рекомендації щодо вибору літературних творів для 7 класу. 9. Заключна частина: • Підсумок і висновки. • Відповіді на запитання учасників.

Тема 47. Формула успіху в епоху змін: розвиток емоційного інтелекту на уроках словесності

Ключові питання теми: 1. Що таке емоційний інтелект і чому він важливий? 2. Аналіз літературних творів через призму кольору. 3. Казкотерапія для розвитку емпатії та самосвідомості

Тема 48. Фасилітаторство на уроках мовно-літературної освітньої галузі як шлях формування м'яких навичок в учнівства.

Ключові питання теми: Ознайомлення із фасилітацією в освітньому процесі, її особливостями, створення траєкторії взаємодії з учнями для формування м'яких навичок на уроках мови та літератури.

Тема 49. Інтеграція критичного мислення через читання: як навчати аналізу текстів

Ключові питання теми: 1. Теорія і практика інтеграції. 2. Необхідність розвитку м'яких навичок. 3. Розвиток м'яких навичок на уроках читання.

Тема 50. Розвиток гнучкості мислення через читання: використання літератури для розвитку креативності

Ключові питання теми: 1. Теорія і практика інтеграції. 2. Необхідність розвитку м'яких навичок. 3. Розвиток м'яких навичок на уроках читання.

Тема 51. Як перетворити урок української мови на предмет, якого учні чекають?

Ключові питання теми: перетворити урок української мови на очікувану подію, варто поєднувати креативну подачу матеріалу, сучасні цифрові інструменти, живу мову, емоційний контакт із учнями та гейміфіковані підходи, які формують внутрішню мотивацію й роблять уроки справді цікавими й незабутніми.

Тема 52. Урок як подія: методи та інструменти емоційного контакту з учнями.

Ключові питання теми: перетворити урок української мови на очікувану подію, варто поєднувати креативну подачу матеріалу, сучасні цифрові інструменти, живу мову, емоційний контакт із учнями та гейміфіковані підходи, які формують внутрішню мотивацію й роблять уроки справді цікавими й незабутніми.

Тема 53. Ігрові технології для формування мовної та мовленнєвої компетентностей шестикласників

Ключові питання теми: формування мовної та мовленнєвої компетентностей у 6 класі є надзвичайно важливим етапом навчання. Ігрові технології допомагають підвищити мотивацію учнів і зробити уроки більш ефективними. Різноманітні види ігор — рольові, дидактичні, мовні квести — сприяють розвитку лексики, граматики та усного мовлення. Методика інтеграції ігор у уроки дозволяє поєднати теорію з практикою.

Ігрові завдання позитивно впливають на емоційний стан школярів і активізують пізнавальну діяльність. Оцінювання результатів навчання через ігри допомагає контролювати прогрес і стимулює учнів. Для вчителів важливі практичні поради щодо застосування ігрових технологій у повсякденній роботі.

Тема 54. Від підручника до TikTok: сучасні форми вивчення української літератури у 6 класі НУШ із застосуванням інструментів ШІ.

Ключові питання теми: Як сучасних учнів зацікавили творами української літератури. Розглянемо приклади сучасної подачі матеріалів. Познайомимосся із інструментами, які економлять час учителю та розширяють творчі можливості учнів. ШІ - помічник чи ворог сучасного вчителя? Як ШІ допомагає вчителю у підготовці та проведенні уроків.

Тема 55. Штучний інтелект на уроках літератури у 6 класах НУШ: сучасні технології для натхнення учнів

Ключові питання теми: Як сучасних учнів зацікавили творами української літератури. Розглянемо приклади сучасної подачі матеріалів. Познайомимосся із інструментами, які економлять час учителю та розширяють творчі можливості учнів. ШІ - помічник чи ворог сучасного вчителя? Як ШІ допомагає вчителю у підготовці та проведенні уроків.

Тема 56. Ігрові методи для розвитку мовлення та комунікативних навичок учнів у 6 класах НУШ

Ключові питання теми: формування мовної та мовленнєвої компетентностей у 6 класі є надзвичайно важливим етапом навчання. Ігрові технології допомагають підвищити мотивацію учнів і зробити уроки більш ефективними. Різноманітні види ігор — рольові, дидактичні, мовні квести — сприяють розвитку лексики, граматики та усного мовлення. Методика інтеграції ігор у уроки дозволяє поєднати теорію з практикою. Ігрові завдання позитивно впливають на емоційний стан школярів і активізують пізнавальну діяльність. Оцінювання результатів навчання через ігри допомагає контролювати прогрес і стимулює учнів. Для вчителів важливі практичні поради щодо застосування ігрових технологій у повсякденній роботі.

Тема 57. Українська мова та література 2.0: технології, що запалюють мислення

Ключові питання теми: У програмі розглядаються інноваційні підходи до викладання української мови та літератури з використанням цифрових інструментів. Учасники дізнаються, як організувати освітній процес як дослідницько-творчу лабораторію, у якій учень стає активним дослідником слова й сенсу, а технологія — його партнером у відкриттях. Особлива увага — інтеграції формувального оцінювання та рефлексії.

Тема 58. Сучасний підхід до слова: інтегруємо науку, мистецтво та рефлексію у мовно-літературній освіті.

Ключові питання теми: Зміст програми охоплює сутність мовно-літературного дослідництва, його роль у сучасній школі та вплив на компетентнісний розвиток учнів. Розглядаються моделі уроку-дослідження, поєднання мистецьких і наукових методів, формувальне оцінювання, рефлексія та інтегровані підходи. Показано, як учитель-дослідник розширює власні професійні можливості, стає лідером змін та формує творче й науково орієнтоване середовище в класі.

Тема 59. Клас як діалог: інтегрований урок для розвитку мовленнєвої культури й мислення.

Ключові питання теми: Програма передбачає осмислення сучасних викликів учителя НУШ, розкриття поняття інтеграції як смислового поєднання мови, літератури та цінностей. Учасники ознайомляться з

практичними інструментами інтегрованого навчання, прикладами уроків і завдань, що формують ключові компетентності, мовленнєву активність та громадянську позицію учнів.

Тема 60. Урок української мови в 9 класі НУШ: інструменти, практики, результати

Ключові питання теми: У межах виступу буде представлено практичний досвід організації уроків української мови в 9 пілотному класі НУШ: від планування через діяльнісний підхід — до оцінювання результатів навчання. Учасники ознайомляться з сучасними форматами роботи інтегровані завдання, дослідницькі практики, мовні кейси, алгоритмами формувального оцінювання, прикладами завдань, що розвивають мовленнєві та життєві компетентності учнів. Особливу увагу буде приділено створенню безпечного, мотивувального освітнього середовища.

Тема 61. Уроки, які запам'ятають: як поєднати мову, мислення і творчість у 9 класах НУШ

Ключові питання теми: У межах виступу буде представлено практичний досвід організації уроків української мови в 9 пілотному класі НУШ: від планування через діяльнісний підхід — до оцінювання результатів навчання. Учасники ознайомляться з сучасними форматами роботи інтегровані завдання, дослідницькі практики, мовні кейси, алгоритмами формувального оцінювання, прикладами завдань, що розвивають мовленнєві та життєві компетентності учнів. Особливу увагу буде приділено створенню безпечного, мотивувального освітнього середовища.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Аносов І. П., Елькін М. В., Головова М. М., Коробченко А. А. Основи науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Мелітополь : Видавн. будинок ММД, 2015. 218 с. URL: <https://cutt.ly/OboAZIy>.

2. Біла книга. Навчання через гру та діяльнісний підхід: огляд доказів./Дж.М.Зош, Е.Дж.Хопкінс, Х.Дженсен, К.Лю, Д.Ніл, К.Хірш-Пасек, С.Л.Соліс, Д.Вайтбред. The LEGO Foundation, 2017. 39 с. URL: <https://cutt.ly/h1FRr1i>
3. Бурдун В.М. Стратегічне планування. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П.Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
4. Василенко І. Ю. Тренінг розвитку творчого мислення. Обдарована дитина. 2004. № 5. С. 52-55.
5. Від керівника до лідера : практичні поради для 57 директорів шкіл та керівників відділів освіти / Анна Уварова, Поліна Гоч. - Київ : Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2019. - 60 с. - URL : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12,2019.pdf>
6. Волківська Д. А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 45-47.
7. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. № 3. 2008. С. 23-30.
8. Гондарева Г. В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти, 2013. № 2. С. 260-264.
9. Закони екології Коммонера. URL: <https://bit.ly/3VzEWJa>
10. Закони екології Коммонера. URL: https://pidru4niki.com/1960120837942/ekologiya/zakoni_ekologiyi_kommonera
11. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
12. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування : навч. посіб. Київ: «Ексоб», 2002. 200 с.
13. Інтегровані завдання для молодших школярів: цікаво, пізнавально, креативно. / Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси: видавництво КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2022. 70 с.
14. Коваль А.П., Культура ділового мовлення: писемне та усне ділове спілкування. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ, 1997. с.193-280.
15. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996.
16. Копильчук В. Інтегровані уроки як засіб підвищення якості знань учнів. URL: <http://itcm.comp-sc.if.ua/2018/kopylchuk.pdf>.
17. Мартинець Л. А. Управління професійним розвитком учителів : навч.-метод. посіб. / Л. А. Мартинець. - Вінниця : ДонНУ, 2016. - 87 с.Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності: стандарти та рекомендації. - URL : <https://cutt.lv/prnvgjh>
18. Моргун В. Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
19. Нова українська школа : дидактичні основи STREAM-освіти в початковій школі : навчально-методичний посібник /С.Вакарін. Київ : Саміт-книга, 2021. 144 с.
20. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні : посіб. для слухачів закладів післядипломної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, здобувачів вищої освіти за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами» / О. М. Отич, Л. К. Задорожна, З. В. Рябова, Л. М. Оліфіра та ін.; за заг. ред. О. М. Отич, Л. К. О. де Фонтана; НАПН України, УВУПО, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», КВЗЗСО «Одес. акад. неперв. освіти», КультурКонтакт Австрія. Київ, 2018. 74 с.
21. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
22. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDr>
23. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу

- середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
24. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
 25. Пушкарьова Т. О. Педагогічне проектування в системі загальної середньої освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с.
 26. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
 27. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
 28. Романовський О.Г., Гура Т.В., Книш А.Є., Бондаренко В.В. Теорія і практика формування лідера: навч. посіб. Харків, 2017. 100 с
 29. Самооцінювання закладу освіти: ефективний інструмент підвищення управлінської діяльності. URL: <https://bit.ly/3wUZ8lt>
 30. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
 31. Типова освітня програма для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко : наказ МОН України від 12.08.2022 № 743) URL: <https://cutt.ly/p0l8NA1>
 32. ТОВТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
 33. Хоружа Л. Л. Етичний розвиток педагога : навчальний посібник / Л. Л. Хоружа. - К. : «Академвидав», 2012. - 208 с.
 34. Цифрова трансформація освіти і науки [Електронний ресурс] : сайт. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>
 35. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок, 2012. № 12. С. 136-139.
 36. Шевчук А. С. Дитячі розваги і свята (у схемах, таблицях, визначеннях, сценаріях) : навч.метод. посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 336 с.
 37. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL: <http://surl.li/ealag>
 38. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache.Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.

Додаткова література:

1. Викладання біології у профільних класах. Випуск 4. Факультативний курс «Еволюція систем органів. Філогенія органічного світу». Частина I /Л.Т. Петренко, Л.П. Петренко. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 141 с.
2. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
3. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати. Навч-розвив. пос. для дітей Частина 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
4. Копосов П. Нова українська школа : дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Фабула», 2021. 160 с.
5. Кудін В.С. Партнерська взаємодія – основа освітнього процесу НУШ. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2022. 128 с.
6. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : методичні рекомендації. Уклад. О. М. Шевчук. Умань, 2010. 37 с.
7. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного

мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.

8. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів :
порадник для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.